

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף טו

ריש לקיש מבאר אחרת את דברי רבי מאיר:

אין כוונת ר"מ 'מדבריהם למדנו' (= שמותר לשרוף תרומת חמץ טהורה ביחד עם תרומת טמאה) לדבריהם של התנאים המופיעים במשנתנו, אלא לדבריהם של רבי אליעזר ורבי יהושע שנאמרו במקום אחר. **הגמרא מבררת היכן:**

חבית של תרומה שאירע לה ספק טומאה (= כגון שנכנס אדם טמא וספק אם נגע בה), לדעת רבי אליעזר - אם החבית היתה מונחת במקום התורפה (= הפקר) יניחנה במקום מוצנע, שלמרות שהיא תרומה 'תלויה' (= ספק אם נטמאה ואסורה באכילה) הוא עדיין חייב בשמירתה שלא תיטמא. ולדעת רבי יהושע - מותר לו לגרום לה טומאה. לכאורה מדברי רבי יהושע אפשר להוכיח לעניינינו - שכשם שתרומה 'תלויה' הראויה רק להדלקה ולא לאכילה מותר לגרום לה טומאה, כך תרומת חמץ טהורה האסורה באכילה מותר לטמאות אותה. וזוהי כוונת ר"מ 'מדבריהם למדנו'.

הגמרא דוחה: שם מדובר שהוא רק **גורם** לה טומאה, אבל במשנתנו מדובר שהוא מטמא אותה בידים ממש.

חבית יין של תרומה שנשברה בגת העליונה (= שם דורכים את הענבים), ובבור שבגת התחתונה (= לשם נשפך היין) נמצא יין טמא של חולין, אם ישפך לתוכו היין של התרומה הוא יִטְמָא ויאסור אף את היין של החולין, ביאור: יין חולין זה יהיה אסור בין לכהן ובין לישראל - לישראל משום שמעורבת כאן תרומה, ולכהן משום שהתרומה היא טמאה. בזה כולם מודים שאם הוא יכול להציל מהתרומה לפחות רביעית הולג בטהרה ע"י שילך לחפש כלים טהורים, עליו לחפש ולהציל, למרות שעד שילך לחפש וימצא כלים טהורים בינתיים חלק מתרומה הטהורה תישפך לתוך היין החולין הטמא והוא יפסל, לפי שאסור לו לקבל את התרומה הטהורה בכלים טמאים ולטמאות אותה כדי להציל את היין החולין.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

ואם אינו יכול למצוא כלים טהורים וממילא כל התרומה הטהורה תישפך לתוך היין הטמא, לדעת רבי אליעזר - עדיף שכל התרומה תישפך לתוך היין הטמא ותיטמא מאלוה, ולא יטמאנה בידו ע"י שיקבלנה בכלים טמאים. ולדעת רבי יהושע - יכול לטמא אותה בידו ממש כדי שלא תיפול לתוך יין החולין ותאסור אותו, כיון שבכל מקרה היא תיפול לתוכו ותלך לאיבוד. מדברי רבי יהושע מובח שמותר לטמא תרומת חמץ טהורה בערב פסח, משום שבכל מקרה היא הולכת לאיבוד בשריפה. וזוהי כוונת ר"מ 'מדבריהם למדנו'.

איתיביה רבא לרב נחמן: איך ר"מ אומר מדבריהם למדנו שמותר לשרוף תרומת חמץ טהורה ביחד עם תרומת טמאה? והרי למדנו בברייתא: אמר רבי יוסי לרבי מאיר אינך יכול להביא ראיה מר"ח סגן הכהנים או מר"ע שמותר לשרוף תרומת חמץ טהורה עם הטמאה, שהרי ר"ח התיר לשרוף בשר שנטמא עם בשר אחר שנטמא ור"ע התיר להדליק שמן פסול בתוך נר טמא, אבל מניין לך להתיר לשרוף בערב פסח תרומה תלויה (= ספק אם נטמאה) עם טהורה? והרי יתכן שיבוא אליהו הנביא ויגלה לנו שהתרומה טהורה ונמצא שטימאנו תרומה טהורה, וכל שכן שאסור לשרוף ולטמא תרומת חמץ טהורה וודאי עם תרומה טמאה.

ממשיך רבי יוסי בברייתא (= אין בזה קשר לקושייתו של רבא שתבואר בהמשך): הפיגול והנותר (= קדשים פסולים האסורים באכילה) והטמא - לדעת ב"ש לא נשרפים ביחד משום שאסור לטמא קדשים פסולים. ולדעת ב"ה נשרפים יחד לפי שאין איסור לטמא פיגול ונותר. ולקמן הגמרא תבאר את ההוכחה של רבי יוסי נגד ר"מ.

רבא מסיים את הקושיא: אם כוונת ר"מ 'מדבריהם למדנו' שהוא למד שמותר לשרוף תרומת חמץ טהורה ביחד עם תרומת טמאה מדברי רבי יהושע הנ"ל, א"כ מדוע רבי יוסי מקשה עליו שאי אפשר להוכיח כך מעדותו של ר"ח סגן הכהנים? והרי ר"מ לא הוכיח זאת מדברי ר"ח אלא מדברי רבי יהושע?

תירוץ: רבי יוסי חשב שר"מ הוכיח זאת מדברי ר"ח, ור"מ ענה לו שהוא למד זאת מדברי רבי יהושע, ואמר לו רבי יוסי שאפילו לרבי יהושע 'אינה היא המדה' כלומר שהרי רבי אליעזר ורבי יהושע מודים שאסור לשרוף תרומה טהורה עם טמאה.

קושיא: מדוע 'אינה היא המידה'? והרי מאותו הטעם שרבי יהושע התיר לעיל לטמא את יין התרומה הטהור בידו כיון שסופו ללכת לאיבוד, כך יש להתיר לשרוף תרומה

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

טהורה עם טמאה ולטמאה בידיים, שהרי בין כך היא עומדת להישרף בשריפת חמץ?
תירוץ: שם התירו לו משום הפסד של היין החולין שיפסל אם היין תרומה ישפך לתוכו.
קושיא: והרי גם כאן יש לו הפסד עצים - שהוא יצטרך עצים נוספים כדי לשרוף כל
 תרומה לבדה? תירוץ: להפסד מועט כזה לא חששו.

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מחלוקתם של רבי יוסי ור"מ היא רק בערב פסח שעה
 השישית שאז מותר לאכול חמץ מן התורה ורק מדרבנן אסור, אבל בשעה השביעית
 כולם מודים ששורפים ומטמאים את תרומת החמץ הטהורה, לפי שבשעה זו כבר
 אסור לאכול חמץ מן התורה ואין לך 'טמאה' גדולה מזו.

לדעת רבי יוחנן הנ"ל - דברי ר"ח סגן הכהנים נאמרו במקרה שבשר אחד נטמא מאב
 הטמאה דאורייתא (= ונעשה ראשון) והבשר השני נטמא מוולד הטמאה דרבנן
 (= ונעשה שלישי מדרבנן), וכונת ר"מ 'מדבריהם למדנו' היא לר"ח סגן הכהנים -
 שמכך שהתיר לטמא בשר קודש שעד עכשיו היה טמא רק מדרבנן יש להוכיח שמותר
 לטמא תרומת חמץ בשעה השישית למרות שאז היא אסורה רק מדרבנן. שכיון שהוא
 מתיר לשורפה ולטמא אותה רק מהשעה השישית ולא לפני כן, משמע שרק בגלל
 שהיא אסורה באכילה מותר לטמא אותה ולא בגלל שמותר לטמא תרומה שסופה
 ללכת לאיבוד כדעת רבי יהושע.

סיוע לרבי יוחנן: שהרי ראינו לעיל לגבי הפיגול והנותר והטמא - שלדעת ב"ש לא
 נשרפים ביחד משום שאסור לטמא קדשים פסולים, ולדעת ב"ה נשרפים יחד לפי שאין
 איסור לטמא פיגול ונותר. והוכיח שם רבי יוסי שמחלוקתם היא רק האם מותר לטמא
 קדשים הפסולים מדאורייתא, אבל בתרומה בשעה השישית האסורה רק מדרבנן כולם
 מודים שאסור לטמאותה. הרי שרבי יוסי מודה שלדעת בית הלל מותר לטמא קדשים
 האסורים באכילה מן התורה אפילו שהם עדיין אינם טמאים, וא"כ הוא הדין שמותר
 לטמא תרומת חמץ טהורה בשעה השביעית שאז היא אסורה באכילה מן התורה.
דחיה: הפיגול והנותר יש להם 'שם טמאה' מדרבנן, שהם מטמאים את הידים.

סיוע לרבי יוחנן: למדנו בברייתא: הפת שהתעפשה ולא ראויה למאכל אדם אבל הכלב
 יכול לאוכלה, יש לה עדיין תורת 'אוכל' לעניין קבלת טמאה וכן לעניין לטמא אחרים
 כדין כל אוכל טמא. ואם הפת הנ"ל היא של תרומה טהורה, מותר לשורפה ביחד עם
 פת טמאה בפסח למרות שבכך הוא מטמא אותה. הרי שמותר לטמא תרומה שאינה
 ראויה לאכילה, וא"כ הוא הדין שמותר לטמא תרומת חמץ טהורה בשעה השביעית

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

שאז היא אסורה באכילה מן התורה. דחיה: פת שעטיפשה הרי היא כעפר ולכן מותר לטמאותה, אבל תרומת חמץ טהורה בשעה השביעית הרי היא ראויה לאכילה מצד עצמה ורק יש איסור לאוכלה, ויתכן שאסור לטמאותה.

אמרנו למעלה שלדעת רבי יוחנן כוונת ר"מ 'מדבריהם למדנו' היא לר"ח סגן הכהנים. הגמרא מקשה שא"כ מדוע לעיל רבי יוסי משיב לר"מ שרבי אליעזר ורבי יהושע מודים שאסור לשרוף תרומה טהורה עם טמאה? והרי לא מהם הוא הוכיח את דינו אלא מר"ח סגן הכהנים? תירוץ: רבי יוסי אמר לר"מ שאפילו רבי יהושע שמיקל ומתיר לקבל את יין התרומה בכלים טמאים, לא התיר אלא במקום שיש הפסד, אבל לשרוף תרומת חמץ טהורה עם הטמאה שאין לו שום הפסד אם ישרוף כל אחת בנפרד, בזה לא היקל רבי יהושע. אלא יתכן שהוא היקל לשרוף תרומת חמץ 'תלויה' עם טמאה.

קושיא: אם אכן ר"מ למד את דינו מר"ח סגן הכהנים (= שהתיר לטמא בשר קודש שהיה טמא רק מדרבנן) מדוע 'אינה היא המידה'? והרי מכך שרבי יוסי מודה שמותר לטמאות תרומת חמץ טהורה בשעה השביעית שאז היא אסורה מדאורייתא מוכח שהוא סובר שאין הבדל בין איסור אכילה לטמאה, וא"כ יפה למד ר"מ מדבר ר"ח - שכשם שמותר לטמא בטמאה דאורייתא בשר שכבר היה טמא בטמאה מדרבנן, כך מותר לטמא בטמאה דאורייתא תרומה טהורה האסורה באכילה רק מדרבנן! ומדוע דחה רבי יוסי את דברי ר"מ?

רבי ירמיה מתרץ: דברי ר"ח סגן הכהנים (= 'הבשר שנטמא בוולד הטמאה') נאמרו בבשר שנטמא ממשקים שהם נטמאו משרץ, ור"מ הולך לשיטתו שמהתורה משקים לא מטמאים אחרים אלא רק מדרבנן. א"כ נמצא שהבשר נטמא רק מדרבנן, ובכל זאת התיר ר"ח לטמאותו בטמאה דאורייתא ע"י בשר שנטמא מאב הטמאה, ומכך הוכיח ר"מ שמותר לטמא תרומת חמץ טהורה עם תרומה טמאה בשעה השישית, אף שאז היא אסורה באכילה רק מדרבנן. ורבי יוסי הולך לשיטתו שמשקים כן מטמאים אחרים מהתורה, וא"כ הבשר נטמא בטמאה דאורייתא, ולכן התיר ר"ח סגן הכהנים לשרפו עם בשר אחר שנטמא מאב הטמאה, ואין להוכיח מכאן שמותר לטמא תרומת חמץ טהורה בשעה השישית שאז היא אסורה רק מדרבנן.